

Lausunto

28.01.2025

Asia: VN/34869/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja rajat ylittävstä terveydenhuollosta annetun lain 20 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry kiittää mahdollisuudesta lausua asiaan.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettua lakia siten, että hyvinvointialueilla, Helsingin kaupungilla ja HUS-yhtymällä ei jatkossa olisi enää lakisääteistä velvoitetta järjestää kiireellisen hoidon lisäksi välttämättömiksi arvioituja terveydenhuollon palveluja laittomasti maassa oleskeleville henkilöille (pl. lapset, raskauteen liittyvät terveystalvelut ja jos hoidon epääminen olisi kohtuutonta henkilön terveydentilan tai vamman vuoksi tai vaarantaisi muun henkilön tai väestön terveyden). Tämä tarkoittaisi pitkälti paluuta viime vaalikautta edeltäneeseen oikeustilaan. SOSTE ei kannata tehtyä esitystä, eikä pidä annettuja perusteluja riittävinä.

SOSTEn kanta tiivistettynä

Edelliseen (12.6.24) esitysluonnokseen verrattuna hyvää on se, että raskauteen ja synnytykseen liittyvät terveystalvelut turvataan. Lisäksi on tärkeää, että laittomasti maassa oleville lapsille turvataan tarvittavat terveydenhuollon palvelut samanlaajuisena kuin hyvinvointialueen asukkaille. Muilta osin SOSTE toteaa edelleen: lakiehdotus heikentää perustuslaissa turvattua oikeutta välttämättömään huolenpitoon ja riittäviin terveystalveluihin, heikentäisi kansainvälisissä sopimuksissa turvattua oikeutta terveyteen ilman syrjintää, sekä yhdenvertaisuuden toteutumista. Esityksellä olisi vaikutuksia laittomasti oleskelevien henkilöiden toimintakykyyn, joten välillisesti sillä voi olla vaikutuksia myös muiden perusoikeuksien toteutumiseen. Lisäksi lakimuutos asettaa hoitohenkilökunnan ammattieettisesti kestävämpiin tilanteisiin.

Tarkemmat perustelut

Esityksen tavoitteena on vähentää kannustimia laittomaan oleskeluun Suomessa, edistää sitä, että maassa oleskelevat ihmiset kunnioittavat suomalaisen yhteiskunnan sääntöjä ja pyritään lisäämään yleistä tietoisuutta ja ymmärrystä paluovelvoitteesta sellaisten henkilöryhmien piirissä, jotka eivät ole ulkomaalaisvalvontaviranomaisten tiedossa tai tavoitettavissa eivätkä siten palauttamistoimien tai paluuseen kannustavien toimenpiteiden, kuten paluuneuvonnan, piirissä, sekä turvaamaan julkisen terveydenhuoltojärjestelmän ensisijaista tarkoitusta (tarjota palveluja niille, jolla oikeus palvelujen käyttämiseen on).

Esityksessä ei kuitenkaan tarjota pitäviä perusteluja, miten lakiehdotus todellisuudessa vastaa näihin tavoitteisiin. Esimerkiksi esityksen perusteluista käy ilmi, että tähän mennessä toteutuneet käyntimäärät ja kustannukset eivät ole olleet merkittäviä, joten tällä esityksellä ei ratkaista julkisen terveydenhuollon jonoja tai ruuhkia, tai saada merkittäviä säästöjä.

Muutoksella voisi olla myös välillisiä vaikutuksia lapsiin (lapsesta huolehtivan aikuisen terveyden ja toimintakyvyn heikentyessä).

Vaikutukset terveydenhuollon ammattilaisiin

Lakiesityksen kohdassa 56 B § todetaan: ”Hyvinvointialueen on järjestettävä laittomasti maassa oleskelevalle henkilölle terveydenhuoltolain 50 §:ssä tarkoitettun kiireellisen hoidon lisäksi yksilölliseen lääketieteelliseen tarpeeseen perustuen välttämätön kiireetön hoito, jos sen epääminen olisi ilmeisen kohtuutonta henkilön terveydentilan tai vamman vuoksi taikka vakavasti vaarantaisi muun henkilön tai väestön terveyden. --- ”SOSTE toteaa, että lääkärin ja

hoitajan voi olla vaikeaa ja aikaa vievää selvittää potilaan juridinen status. Lisäksi yksilöllinen lääketieteellisen tarpeen ja ennusteen arviointi voi olla hankalaa, ja ratkaisu ja käytäntö voi vaihdella ammattihenkilöstä ja hyvinvointialueesta riippuen - tämä varmasti aiheuttaa stressiä ja painetta henkilöstölle, kun vastaanotolla on apua tarvitseva potilas.

Marttinen Kirsi
SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry